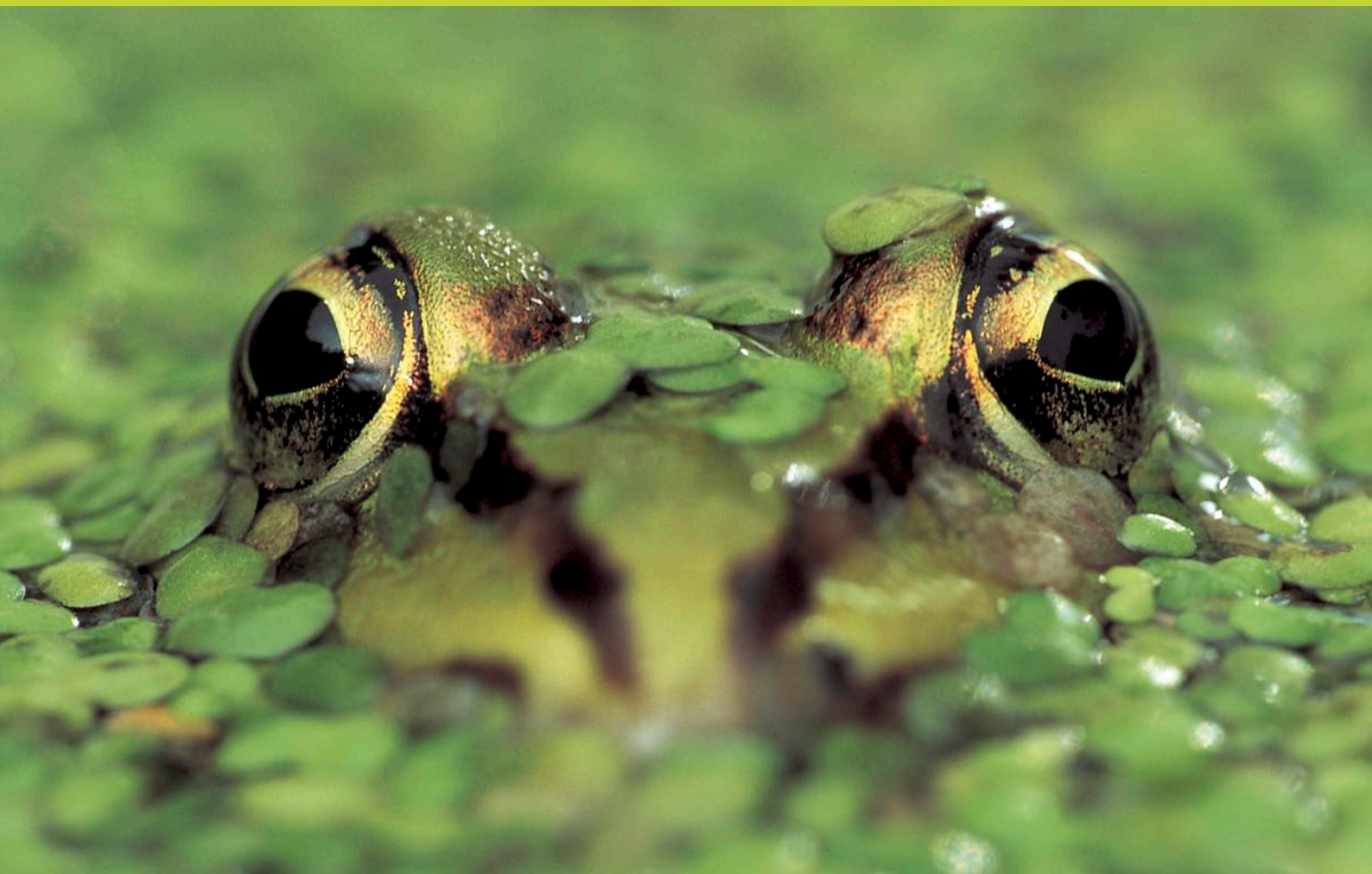

Kijk, een kikker!

Doe mee

op **17 & 18** mei 2008

natuur voor iedereen
natuurpunt

Laat ons weten of er kikkers, padden
of salamanders in jouw tuinvijver zitten

Met de energieke steun van

Electrabel
svz

Zeer vroeg in het voorjaar voelen de amfibieën de lente kriebelen. Ze trekken dan naar hun **geboorteplek** om daar te zorgen voor het nageslacht. Voor je het weet ligt je **tuinvijver** vol kikkerdril en paddensnoeren.

Wij willen graag weten wat er zoal in jouw tuinvijver springt en zwemt. Met deze folder leer je enkele amfibieën herkennen en krijg je tips voor je vijver. Veel plezier en alvast bedankt!

Kijk op 17 & 18 mei wat er in jouw **tuinvijver** zwemt

In het weekend van 17 & 18 mei 2008 organiseert Natuurpunt het eerste landelijke tuinvijverweekend. Kikkervisjes van gewone pad en bruine kikker wemelen rond deze tijd net onder de waterspiegel, salamander-mannetjes maken hun wijfjes volop het hof en bij een fraai zonnetje kwaken groene kikkers de zomer in.

Kikkers, padden en salamanders stellen hoge eisen aan hun omgeving. Van zodra er iets fout loopt in het milieu, verdwijnen ze snel. Net omdat het ambassadeurs zijn van kwaliteitsvolle natuur, willen we in kaart brengen hoe

het met ze gaat. Want hoe meer we weten, hoe sneller we kunnen ingrijpen. Het gaat immers niet best met onze amfibieën, net omdat in het Vlaamse landschap heel wat poelen zijn verloederd of verdwenen.

Maar misschien kunnen ecologisch ingerichte tuinvijvers de kikkers & co wel door deze moeilijke tijden heen helpen.

Laat ons daarom weten wat er in jouw tuinvijvertje leeft en geef je waarnemingen door via www.natuurpunt.be/tuinvijvers.

Zo ga je te werk

Voor elk amfibie dat aan het wateroppervlak verschijnt, zitten er vast nog een heleboel onder water. Daarom vragen we niet om ze te tellen. Het volstaat om te weten of een soort in je tuinvijver voorkomt of niet. En dat is wel vrij éénvoudig.

- Rustig kijken naar de waterspiegel (best naar open, zonnige plekje) zal je al gauw enkele luchthappende watersalamanders opleveren. Een tip: 's nachts zijn salamanders een pak actiever dan overdag dus trek op nachtelijke verkenning, gewapend met een zaklamp.
- Groene kikkers zijn wachters aan de waterkant. Loop eens rond je vijver en meestal hoor je enkele plonzen. Vaak liggen ze bij zonnig weer ook luierend te drijven en in volle paartijd kan je niet om hun gekwaak heen.
- Gewone pad en bruine kikker zijn er vroeg bij. In maart leggen ze al hun eitjes af. Een zoektocht naar geleachtige klompen kikkerdril of naar paddensnoeren verradt dan meestal hun aanwezigheid.
- Tijdens het telweekend zijn de meeste volwassen bruine kikkers en padden al terug aan land. Maar echt ver springen ze niet. Rommel eens in je composthoop of kijk onder je houtmijt. Veel kans dat je er daar eentje zal treffen.

Waarnemingen buiten het telweekend

17 & 18 mei is het telweekend waarin Natuurpunt heel Vlaanderen rond tuinvijvers wil verzamelen. Alles wat je dan spot, kan je invoeren op:

www.natuurpunt.be/tuinvijvers. Maar ook eerdere amfibie-waarnemingen uit 2008 kan je dan doorgeven via ditzelfde formulier zodat we een volledig lijstje krijgen van alle kikker-, padden- en salamandersoorten die in jouw tuin(vijver) in 2008 aanwezig zijn.

Geduld is een mooie deugd

Amfibieën hebben een bijzondere gave: ze kunnen water ruiken! Heb je net een tuinvijvertje aangelegd, dan is het zaak om te wachten. Ze zullen vast wel komen, zelfs al woon je aan de rand van de stad. Koop geen kikkers of salamanders in een tuincentrum. Zonde van het geld en bovendien is de verkoop van inheemse amfibieën wettelijk verboden, en uitheemse soorten moet je al helemaal niet uitzetten in je vijver. En een amfibietje stiekem uit de natuur gritsen om in je eigen tuin te zetten? Neen! Laat die beestjes in hun eigen stukje natuur. Het zou zonde zijn mochten ze daar worden weggeplukt. Door een ecologische tuinvijver aan te leggen, kan je onze inheemse amfibieën helpen, door ze uit de natuur te jatten niet. Bovendien lopen verplaatste volwassen dieren weer weg, op zoek naar hun oorspronkelijke stek.

Water: ook bron van ander leven

Een uurtje aan de rand van je eigen poel. Grote keizerlibellen, lantaarntjes en azuurwaterjuffers scheren over het water. Allerlei vogels komen er drinken en baden. Een geelgerande watertor (foto hiernaast) borrelt op om lucht te happen en schaatsenrijders glijden over de waterspiegel. Onder water hebben bootsmannetjes en waterkevers het rijk voor zich. Je tuinvijver, een intrigerende wereld die enorm fascineert en garant staat voor urenlang natuurplezier in je eigen tuin.

Tips voor een ecologische tuinvijver vind je wat verder in deze folder.

Kamsalamander

De grootste inheemse watersalamander (10 à 18 cm), duidelijk groter dan alle andere soorten. Zwartbruinige bovendelen, ruwe korrelige huid met fijne stipjes. Zwartgeel gevlekte teentjes. Donkere keel met witte stipjes, geeloranje buik met onregelmatige, grote zwarte vlekken.

▲ Man: Hele forse, onregelmatig getande rugkam. Zilverkleurige streep op de staart (enkel in de paartijd).

Wijfje: Onderkant van de staart afgeboord door een gelige streep. ▼

Kleine watersalamander

▲ Man: Donkerbruinige bovendelen, opvallend getekend met zwarte bollen. Gevlekte buik met helder donkergele tot oranje rode lengtestreep. Kenmerkende koptekening met zwartbruine lengtestrepen. De roomwitte keel is duidelijk gevlekt. Hoge, gekartelde, vlezige rugkam (enkel in de paartijd).

Wijfje: Fletsbruin gekleurd, nauwelijks getekend. Bijna altijd vlekjes op buik en keel (maar kleiner dan bij man). ▼

Alpenwatersalamander

De enige watersalamander met roodoranje ongevlekte buik. Ook de oranje keel is bijna altijd ongevlekt.

▲ Man: Donkerblauwgrijze bovendelen met zwarte honingraatvormige vlekjes op de flanken. Lage ongekartelde rugkam, zigzag geelzwart getekend (enkel in de paartijd).

Wijfje: Olijfkleurig tot groenachtig met onduidelijke marmertekening op de bovendelen. ▼

Vinpootsalamander

Lichtroze (bijna doorzichtige) ongevlekte keel.

▲ Man: Eén korte, zwarte oogstreep. Olijfgroene tot bruinachtige bovendelen. Onregelmatig gevlekte flanken. Ongevlekte (of lichtgeklepte) gelige buik met fijne geeloranje lengtestreep. Opvallende zwemvliezen en draadstaartje (enkel in de paartijd).

Wijfje: Eénvormig lichtbruin gekleurd, nauwelijks getekend. Licht vleeskleurige, ongevlekte keel is beste kenmerk. Gelige buik, meestal ongevlekt. ▼

Bruine kikker

Grote amfibie, meestal helderbruin gekleurd met donker tot zwarte contrasterende vlekken. Kleur kan sterk variëren tot oranje-rood en zelfs groen.

Groenige exemplaren blijven goed te onderscheiden van groene kikker door donkere, bruinzwarte vlek die van achter het oog tot aan de basis van de voorpoot loopt. Kan zeer goed springen.

Legsel: grote eiklumpen die net onder het wateroppervlak drijven. Vaak liggen heel wat klumpen samen op eenzelfde plaats in de vijver. Elke klomp telt 750 tot 4500 eitjes.

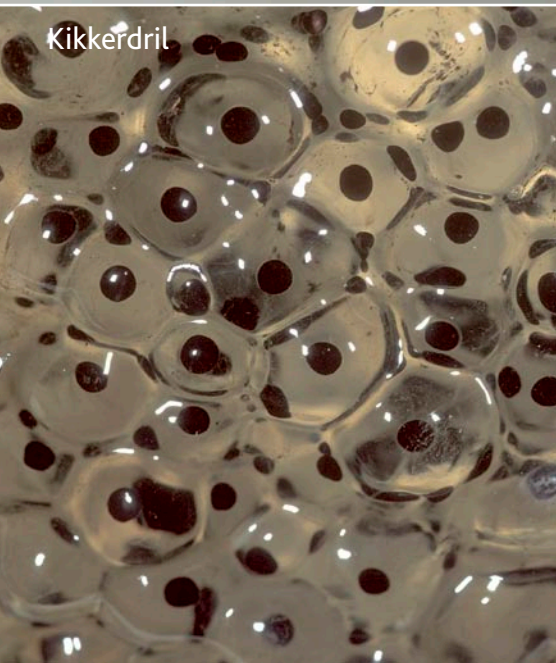

Groene kikker

Meestal grasgroen met vlekken op de rug en een smalle gelige lengtestreep over de rug. Donkere dwarse strepen over de dijen. Geen grote donkere vlek tussen oog en voorpoot zoals bij bruine kikker. Zeer goede springer.

Kikkerdril

Paddensnoer

Gewone pad

Vrij groot, plomp gebouwd amfibie met een opvallend wrattige huid. Bruin tot zwartachtig gekleurd. Twee gezwollen klieren achter de kop. Is eerder een kruiper dan een springer.

Legsel: een 3 tot 4 meter lang, dubbel eisnoer, gewonden om waterplanten, rietstengels, takken, vaak langs de oever. Elke 'ei-ketting' telt 2000 tot 6000 eitjes.

De juiste plant

Waterplanten zijn nuttig. Ze zorgen voor zuurstof en bieden salamanders en libellen een ideale stek om eitjes af te zetten. Aanraders? Hoornblad (1) en aarvederkruid, zondermeer. Efficiënte zuurstofplanten, kraakhelder water gegarandeerd. Waterdrieblad (2), wateraardbei of watergentiaan zorgen voor kleur terwijl de drijvende bladeren van waterlelie (3) of kikkerbeet een ideale zonneplek en uitkijkplaats voor groene kikkers vormen.

Woekerende, exotische pestsoorten koop je beter niet. Parelvederkruid of Canadese waterpest zijn op zich fraaie filters maar voor je het weet, zijn heel je tuinvijver en alle waters in de buurt ermee overwoekerd. Wat eens een mooi plantje was, wordt gauw een bron van ergernis.

Kiezen of delen

Horen vissen thuis in een vijver? Misschien, maar dan is het wel kiezen of delen: vissen of amfibieën. Exotische soorten als koi maar ook streekeigen vissen als rietvoorn of karper zijn immers allemaal verlekkerd op eitjes en larven van kikkers en salamanders. Geen eitjes, geen larven. Geen larven geen nakomelingen. Einde verhaal. Vissen laten padden ongemoeid omdat deze beestjes een gif afscheiden dat heel slecht smaakt. Dat gif zit al in de paddeneitjes dus die worden ook ongemoeid gelaten. Bijkomend nadeel van vissen is dat ze voortdurend de bodem omwoelen, smakkend naar voedsel. Het water in je tuinvijver wordt dan zo troebel dat je zelfs de vissen nog met moeite kan zien zwemmen.

Tips voor een eco-tuinvijver

➡ Kiezen of delen. Vissen of amfibieën.

➡ Graaf je vijver op een zonnig plekje. Koudbloedige 'amfies' houden van warmer water.

➡ Lang leve zachtglooiende oevers! Makkelijk om in en uit het water te kruipen.

➡ Graaf maar lekker diep (> 1,5 m). Zo kan de poel nooit tot de bodem bevriezen. Maar zorg ook voor ondiepe hoekjes die snel opwarmen.

➡ Onderwaterplanten zorgen voor zuurstof, beschutting en afzetplekjes voor eitjes.

➡ Bij een mooie vijver hoort een mooie oeverbegroeiing. Oeverplanten in het ondiepe water bieden dikkopjes en larfjes dekking tegen roofkevers en libellenlarven.

➡ Hoe groter, hoe beter. Vijvers groter dan 30 m² vereisen wel een stedenbouwkundige vergunning.

➡ Zorg voor dekking in de buurt van de vijver. Amfibieën brengen heel wat tijd aan land door. Bij gebrek aan dekking tegen de zon, drogen ze heel snel uit. Een losse composthoop, wat afgefallen bladeren op een hoopje, een houtmijt of een hoopje losse stenen zijn super.

➡ Geen pesticiden in je tuin. Amfibieën hebben daar echt een hekel aan en sproeistoffen kunnen via het regenwater in je tuinvijvertje spoelen. Een kleine concentratie is zeker voor dikkopjes en larfjes maar zelfs soms voor volwassen beestjes heel gauw dodelijk.

Voor meer **info**: te koop in de **Natuurpunt Winkel**

Graatakker 11, 2300 Turnhout • tel. 014-47 29 56 • fax: 014-47 29 59
e-mail: winkel@natuurpunt.be • www.natuurpunt.be/winkel
Open van woensdag t/m zaterdag, van 9u tot 12u en van 13u tot 17u.

Zoekkaart amfibieën

Een heel gebruiksvriendelijke zoekkaart die jong en oud feilloos alle inheemse amfibieën leert herkennen. Een absolute must voor scholen en bezoekerscentra. Blinkt uit door zijn eenvoud en is daardoor een top-per in zijn genre.

Prijs: 1,50 euro

Ledenprijs: 1,50 euro

Bestelcode: REPEUR0020

Herken paddemanders en slangedissen *Daar kikker je van op*

Een vrolijk determinatieboekje voor alle amfibieën en reptielen uit de Benelux. Schitterend geïllustreerd met vele rake tekeningen. Handig zakformaat, dus een echt hebbeding voor in het veld. Een deel van de opbrengst van dit werkje wordt gebruikt voor een betere bescherming van amfibieën en reptielen in Vlaanderen.

Prijs: 13,33 euro

Ledenprijs: 12 euro

Bestelcode: REPEUR0010

Veldgids amfibieën en reptielen

Een handige veldgids voor alle Europese reptielen en amfibieën, geïllustreerd met meer dan 250 foto's. Een volledige determinatiesleutel gidst je door de Europese herpetofauna. Levenswijze, verspreiding, herkenning van eitjes en larven, habitat, veldtips ... alles komt aan bod.

Prijs: 30 euro

Ledenprijs: 27 euro

Bestelcode: REPEUR0009

natuur voor iedereen
natuurpunt

Hyla

Hyla
Amfibieën- & reptielenwerkgroep

natuurpunt
www.hylawerkgroep.be

Natuurpunt zet zich in voor de natuur en het landschap in Vlaanderen en Brussel. Momenteel zijn er 73.000 gezinnen lid van Natuurpunt. De vereniging beheert 500 natuurgebieden, goed voor 16.000 ha beschermde natuur. Het lidmaatschap kost 20 euro per jaar per gezin.

Leden van Natuurpunt krijgen 4 keer per jaar **Natuur.blad**, boordevol informatie over de natuur in Vlaanderen. Nieuwe leden ontvangen als welkomstgeschenk een **cd met vogelgeluiden** en een zeer mooie **fiets- en wandelgids** met daarin een pak routes langs de mooiste plekken in Vlaanderen.

Je kan een bericht van domiciliëring downloaden van onze website of 20 euro overschrijven op rek. **230-0044233-21** van Natuurpunt met vermelding 'nieuw lid actie tuinvijvers'. Van harte dank voor je steun!
www.natuurpunt.be • info@natuurpunt.be • 015-29 72 20

Hyla, de **amfibieën- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt**, informeert zowel het brede publiek als specialisten door voordrachten, educatieve folders, tentoonstellingen, wetenschappelijke publicaties, binnen- en buitenlandse excursies, studiedagen en een uitgebreide website.

Jaarlijks worden tijdens **paddenoverzetacties** in heel Vlaanderen tienduizenden amfibieën veilig de weg overgezet en met het aanleggen van poelen creëert Hyla zowel in natuurgebied als in landbouwgebied **nieuwe plekken** voor kikkers en salamanders. Alle **waarnemingen** worden keurig opgeslagen in een databank, die intussen uitgegroeid is tot de belangrijkste bron van informatie voor bijna elke studie rond amfibieën en reptielen in Vlaanderen.

Voor meer info: Natuur.Studie, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, info@hylawerkgroep.be, www.natuurpunt.be/hyla

WAARNEMINGSFORMULIER 'Kijk, een kikker!'

Soort	Afwezig	Aanwezig	Zelf uitgezet	Opmerkingen
Alpenwatersalamander	☐	☐	☐	
Kamsalamander	☐	☐	☐	
Kleine watersalamander	☐	☐	☐	
Vinpootsalamander	☐	☐	☐	
Gewone pad	☐	☐	☐	
Bruine kikker	☐	☐	☐	
Groene kikker	☐	☐	☐	
Andere (bv. roodwangschildpad, vuursalamander)	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	
	☐	☐	☐	

Mijn tuin is gelegen in:

- Stadscentrum
- Aan de rand van de stad (woonwijk)
- Dorpskern
- Residentiële wijk
- Platteland

Grootte van de tuin:

- < 25 m²
- 25-100 m²
- 100-1000m²
- > 1000m²

Samenstelling van de tuin:

☐ Vijvertje	☐ Struiken/Haag	☐ Naaldbomen	☐ Fruitbomen	☐ Composthoop
☐ Regelmatig gemaaid gazon	☐ Loofbomen	☐ Wilde hoekjes	☐ Moestuin	

Ik heb een tuinvijver zonder amfibieën

Ik heb geen tuinvijver maar wel amfibieën in de tuin

Kenmerken van de tuinvijver:

Jaar van aanleg: _____

Ondergrond van de vijver: Natuurlijk Kunstmatig (bv. plasticfolie, bentoniet)

Vissen: Afwezig Aanwezig

Opmerkingen _____

- Grootte: < 5 m²
- 5-10 m²
- 10-30 m²
- 30-50 m²
- >50 m²

Ondergedoken planten (bv. hoornblad, aarvederkruid, sterrenkroos): Afwezig Aanwezig

Drijvende planten (bv. kikkerbeet, kroos, waterlelie, gele plomp): Afwezig Aanwezig

Oeverplanten (bv. watermunt, gele lis, waterrepe, lidsteng, zegges): Afwezig Aanwezig

Ben je lid van Natuurpunt: ja nee

Stuur mij een gratis infopakket over lidmaatschap van Natuurpunt:

**Geef je waarnemingen bij voorkeur door op www.natuurpunt.be/tuinvijvers
of per post naar Natuurpunt, tuinvijvertelling, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen**

Naam en voornaam: _____

Straat en huisnr: _____

Postcode en gemeente: _____ Tel: _____

E-mail: _____